

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัยวิเคราะห์ (Inductive analysis) ประกอบผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บ รวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษา รูปแบบ การจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี ในประเด็นที่เกี่ยวกับ การจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น และสัมภาษณ์เชิงลึก พระสงฆ์ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑) รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิจัยเชิงสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน ๓๐ รูป/คน ได้แก่ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน ๓) ชาวชุมชน และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือก ได้แก่ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชนรวมทั้งสิ้น ๑๓ รูป/คน

๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากการศึกษาจากเอกสารแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแยกออกเป็นส่วนๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์งานวิจัยจากบทสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย กลุ่มพระนักพัฒนา กลุ่มผู้นำชุมชน ชาวชุมชนไม่เป็นทางการ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน จำนวน ๓๐ รูป/คน ดังรายนามต่อไปนี้

- ๑) พระครูศรีกิตติสุนทร วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี
เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์
- ๒) พระครูจริยาภิรัต เจ้าคณะอำเภอด่านมะกอก
- ๓) พระครูกาญจนสิริวัตร เจ้าคณะอำเภอด่านมะกอก
- ๔) พระครูวิบูลกาญจนโนภาส รองเจ้าคณะอำเภอด่านมะกอก
- ๕) พระมหาวัชชัย กลยาโณ รองเจ้าคณะอำเภอด่านมะกอก
- ๖) พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย
- ๗) พระมหาบุญรอด มหาวิโร วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี
เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี
- ๘) นางเบญจวรรณ เปรมประยูร นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี
- ๙) นายวิชัย ล้อศิริ อดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น
- ๑๐) นายพิศิษฐ์ ยินดีวี ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการ
สำนักนายกรัฐมนตรีด้านสังคม จ.กาญจนบุรี
- ๑๑) นางทิวาพร ศรีวรกุล ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม
- ๑๒) นายแรม เชียงกา เลขาธิการเทศมนตรีเทศบาล
ตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี
- ๑๓) นายสรรเพชญ ศลิษฐ์อรุณกร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี
- ๑๔) นายอิทธิภัทร์ รัตนสุวรรณาชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเม็ก
- ๑๕) นายสมเดช สุวรรณวี รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น
- ๑๖) นายภัทราวุธ สายสะอาด รองปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลอู่โลกสี่หมื่น
- ๑๗) นายสถาปนา ธรรมโมรา ปลัด อบต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี
- ๑๘) นายเกษม ศรีพุท กรรมการเลขาธิการ เครือข่ายภาคประชาสังคม
จ.กาญจนบุรี
- ๑๙) นายชนะ สุขพรม อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย

๒๐) นายวีรภูมิ สุขนธมาน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย
๒๑) นายวิเชียร สมคิด	สมาชิก อบต.หนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี
๒๒) นางวันเพ็ญ วิเศษสิงห์	ผอ.รพ.สต.บ้านสระลุมพุก
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสระลุมพุก
๒๓) นายยงยุทธ์ เตชะแก้ว	กรรมการ เครือข่ายพัฒนาองค์กรชุมชน
๒๔) นางรัชณี ธงไชย	ผู้อำนวยการโรงเรียน , ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้าน
เด็ก จ.กาญจนบุรี
๒๕) นายปิยะ พวงสำลี	ผู้ประสานงานฝ่ายประเมินบูรณาการสุขภาวะ
ตำบล จ.กาญจนบุรี
๒๖) นายขวัญชัย จรัสตระกูล	โรงเรียน ผู้อำนวยการเกียรติวัธเนศวิน ๒
(วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี
๒๗) นางศิริมา เจริญศรี	ที่ปรึกษาภาคประชาชน ด้านสังคม จังหวัด
กาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี
๒๘) นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง	ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง
๒๙) นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร	นายก อบต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
๓๐) นายวิโรจน์ พรหมอ่อน	สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธและการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น และรูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ **เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น** ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๑๓ รูป/คน ได้แก่ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ และ ๔) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน รวมทั้งสิ้น ๑๓ รูป/ท่าน

๑. พระครูศรีกาญจนกิตติ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
๒. พระมหามงคล มังคโล	ครูสอนศีลธรรม วัดเทวสังฆาราม
๓. นางประภัสสร เรืองพยุหศักดิ์	รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลปากแพรก
๔. นางอุษา พูลศิริ	รก.ผอ.กองสวัสดิการฯ เทศบาลเมืองกาญจนบุรี
๕. นางสมจิตร บัวจันทร์	สมาชิกสภา อบต.เกาะสำโรงอบต.เกาะสำโรง
๖. นางกานพิชา นุชวงศ์	ประธานสภาฯ อบต.เกาะสำโรงอบต.เกาะสำโรง
๗. นายพัลลภ เรืองสุนิรมิต	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรีเทศบาล
เมืองกาญจนบุรี

๘. นางอุษาวดี อยู่สถาพร	ประธานชมรม อสม. อ.เมืองจ.กาญจนบุรี
๙. นางสาวสิรินธร รสหวาน	ประธานชุมชน ชุมชนบ้านเหนือ ๓
๑๐. นางจรูญศรี นาคินทร์	ประธาน อบ.พร เทศบาลเมือง จ.กาญจนบุรี
๑๑. นางจินตนา เปรินะพันธ์	นักวิชาการชำนาญการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี
๑๒. นายสันทพงศ์ เทพวงศ์	ผู้จัดการ หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี
๑๓. นางสาวนงนุช อินทโชติ	เจ้าหน้าที่บัญชี หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่มีโครงสร้าง

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล/อายุ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดการชุมชนวิถีพุทธ ประกอบด้วย

๑) ด้านเศรษฐกิจ (หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) ๒) ด้านสังคม (หลักศีล) ๓) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หลักอวาสสัปปายะ) ๔) ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (หลักสังคหัตถ์)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๒) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ในการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในประเด็น ชุมชนวิถีพุทธ

๑) ด้านเศรษฐกิจ (หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) ๒) ด้านสังคม (หลักศีล) ๓) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หลักอวาสสัปปายะ) ๔) ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (หลักสังคหัตถ์)

ตอนที่ ๒ เป็นการสนทนากลุ่มด้านการจัดการชุมชนวิถีพุทธ ที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ ๓ เพื่อยืนยัน รูปแบบที่นำเสนอว่าสามารถที่จะเป็นต้นแบบในการพัฒนาท้องถิ่น ถูกต้องหรือไม่ ประการใด รวมทั้งข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาท้องถิ่น

๓) เครื่องบันทึกเสียง

ในการดำเนินการสนทนาค้างนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยบันทึกข้อมูล เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลในการสนทนาในประเด็นต่างๆ ในการสนทากลุ่มค้างนี้ และถ่ายภาพร่วมด้วย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในค้างนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ค้างนี้

๑) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชน การพัฒนาท้องถิ่น

๓) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ออกเป็น ๒ กลุ่มค้างต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ สัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการ โดยผู้วิจัยได้ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับพระสงฆ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และผู้นำชุมชน ในพื้นที่ ๕ ชุมชน ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๓๐ รูป/คน

กลุ่มที่ ๒ การสนทากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑๓ รูป/คน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

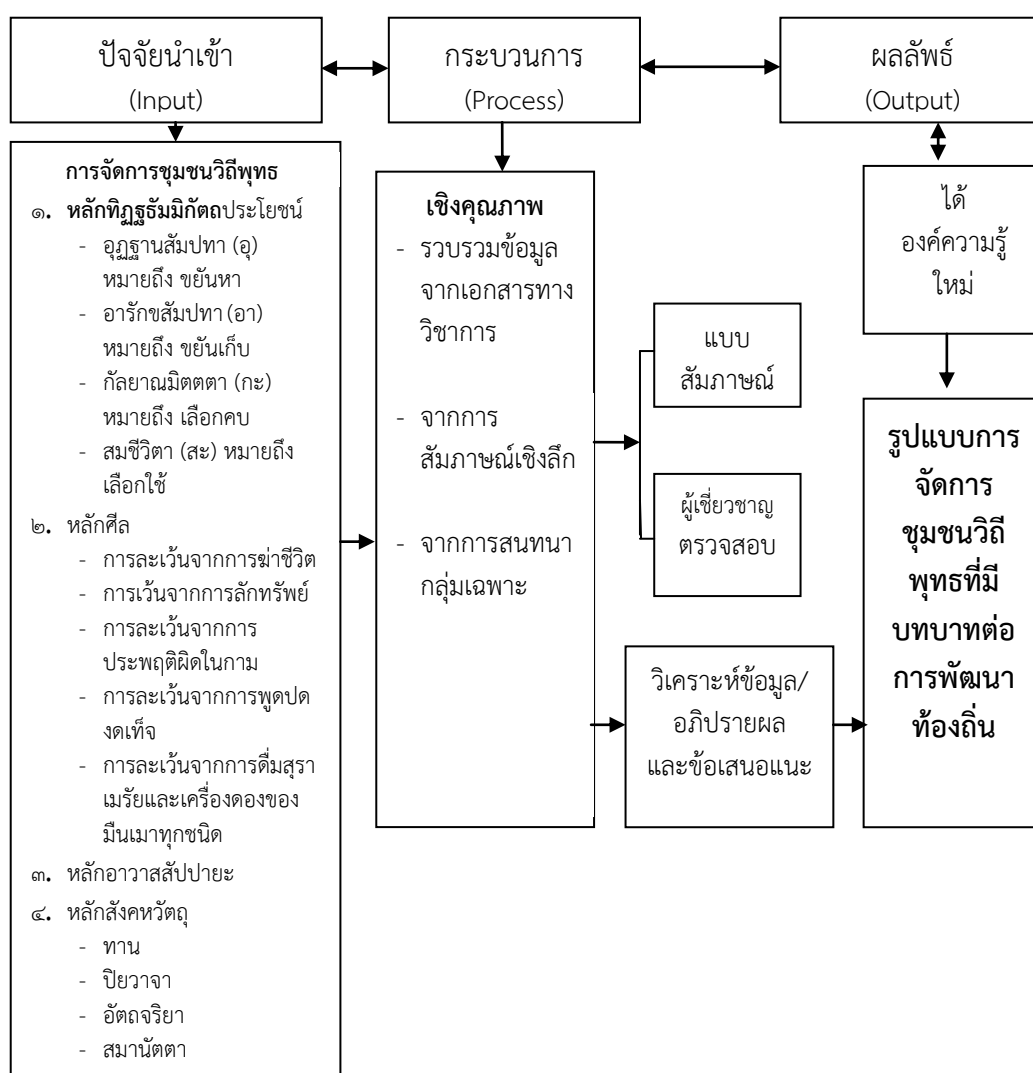
ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมดโดยใช้เทคนิค 6'C ได้แก่ Conceptualize (การจัดกรอบแนวคิด) Commentate (การแสดงความคิดเห็น) Category (จัดหมวดหมู่) Classify (การจำแนกกลุ่ม) Content (สาระสำคัญ) และ Concept (ประเด็น) ^๑ จะกระทำไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปร ว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลว่าสมบูรณ์หรือไม่

^๑นักตร์ แก้วนาค, เอกสารประกอบการสอน , เรื่องเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis Techic), หน้า ๖. (อัสสำเนา)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหาเทคนิค 6'C ได้แก่ Conceptualize (การจัดกรอบแนวคิด) Commentate (การแสดงความคิดเห็น) Category (จัดหมวดหมู่) Classify (การจำแนกกลุ่ม) Content (สาระสำคัญ) และ Concept (ประเด็น)^๒ จะกระทำไปพร้อม ๆ กัน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปร ว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลว่า สมบูรณ์หรือไม่

สาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้แสดงมาทั้งหมด สามารถกำหนดเป็นแผนงานได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๑ แสดงแผนงานการวิจัย

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

การแปลความ การสร้างข้อสรุป และการพิสูจน์ข้อสรุป

๑. ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำไปอธิบายหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ ผู้วิจัยต้องสามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลเหล่านั้นด้วย
๒. ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็คือข้อสรุป
๓. เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ตรวจสอบข้อสรุปนั้นเพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง